

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

МАТЕРІАЛИ

**наукової конференції професорсько-викладацького складу,
наукових працівників і здобувачів наукового ступеня
за підсумками науково-дослідної роботи
за період 2017–2018 рр.
(16–17 травня 2019 р.)**

У двох томах

Том 2

Вінниця
ДонНУ імені Василя Стуса
2019

Редакційна колегія:

Головний редактор – Гринюк Р. Ф., д-р юрид. наук., професор.

Заступник головного редактора – Хаджинов І. В., д-р екон. наук., професор.

Відповідальний секретар – Радіо С. В., канд. хім. наук.

Члени редакційної колегії:

Ветров О. С.; Ніколюк П. К., д-р фіз.-мат. наук, професор; Жильцова С. В., канд. хім. наук, доцент; Велигодська А. К.; Кокорський В. Ф., канд. істор. наук, доцент; Ситар Г. В., д-р філол. наук, доцент; Залужна О. О., канд. філол. наук; Дороніна О. А., д-р екон. наук, професор; Амелічева Л. П., канд. юрид. наук, доцент; Костинська О. Л.; Попов В. Ю., д-р філос. наук, професор; Мартинець Л. А., д-р пед. наук, доцент; Карягіна Н. О.; Алімова Т. В.

Матеріали наукової конференції професорсько-викладацького складу, наукових працівників і здобувачів наукового ступеня за підсумками науково-дослідної роботи за період 2017–2018 рр. (16–17 травня 2019 р.): у 2-х томах. Том 2. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2019. 221 с.

До другого тому увійшли матеріали секцій: методика викладання іноземних мов; освітні, педагогічні науки; математика; хімічні науки; фізика; фізичне виховання.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ»

Підсекція «Проблеми структурно-семантичного аналізу мовних одиниць в різноструктурних мовах»

<i>Бовсуновська Ю. В.</i> Особливості вживання дієслів у австрійському варіанті німецької мови... 8	8
<i>Нрыhoshkina I. V.</i> Colloquial Names of Accessories in English..... 9	9
<i>Мазур А. В.</i> Особливості семантичної класифікації складних слів у німецькій мові..... 11	11
<i>Пересада Є. І.</i> Застосування перекладацьких трансформацій при перекладі складних слів з німецької мови українською (на матеріалі роману Е. М. Ремарк «Три товарищі») 12	12
<i>Романюк Л. В., Корж О. Ю.</i> Локативні засоби фразеологічної вербалізації із неспеціалізованою семантикою 13	13
<i>Ситенко О. О.</i> Телескопія як спосіб побудови неологізмів в інтернет-просторі в сучасній англійській мові 15	15
<i>Соколова В. М.</i> Каузативні конструкції з конкретизацією семантики об'єкта каузативної ситуації-частини тіла (на матеріалі англійської та української мов)..... 16	16
<i>Стрюк Н. В.</i> Особливості анафори та епіфори в написах на одязі українською та англійською мовами..... 18	18

Підсекція «Концептологічні та дискурсивні аспекти дослідження германських, романських та слов'янських мов»

<i>Гребенюк А. А.</i> Методологічні засади дослідження перцептивного концепту 19	19
<i>Демчук Т. Г.</i> Літературний дискурс, драматургічний дискурс та кінодискурс у системі арт-дискурсу 21	21
<i>Джеріх О. С.</i> Підходи до визначення структури концепту в сучасній когнітивній лінгвістиці 23	23
<i>Drabovska V. A.</i> Mobility as a US Cultural Concept (on the Material of Learner's Dictionaries of English and the XXI Century American English Phrasal Innovations) 25	25
<i>Ізмалкова А. В.</i> Лексичні засоби вираження тактики «акцентування уваги на бажаннях покупця» в німецькому рекламному дискурсі 26	26
<i>Савицька А. В.</i> Мовна репрезентація образу сучасного чоловіка у слоганах парфумерної продукції для чоловіків 28	28
<i>Юрковська М. М.</i> Риси постмодерну в тексті сучасного анімаційного фільму 30	30

Підсекція «Лінгвістичні та методологічні аспекти викладання іноземних мов»

<i>Нпенна М. V.</i> Ecolinguistic Approach to Teaching English for Specific Purposes 31	31
<i>Ishchuk N. Yu.</i> Teaching Speaking Skills Through Debates in ESP Classroom..... 33	33
<i>Kalinichenko V. I.</i> Challenges in Teaching ESP: the Issue of Integrating Language and Content 34	34
<i>Maslavchuk N. A.</i> Using Movies in the Process of Teaching and Learning English for Specific Purposes 36	36
<i>Mykoliuk O. P.</i> Communicative Approach in Teaching English for Specific Purposes..... 39	39
<i>Одінцова О. О.</i> Використання on-line ресурсів у процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням..... 41	41
<i>Ханкішишева Ю. Я.</i> Розвиток навичок роботи з професійно-орієнтованими текстами у процесі вивчення іноземної мови професійного спрямування..... 43	43
<i>Харитонова О. О.</i> Набуття фонетичної компетенції в системі вивчення іноземної мови 45	45

СЕКЦІЯ «ОСВІТНІ, ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ»

<i>Бевз Т. С.</i> Підготовка педагогічних кадрів для системи дошкільного виховання в Україні.....	47
<i>Бейліс Н. В.</i> Поява навчально-методичних комплексів з німецької мови як основних дидактичних засобів навчання в загальноосвітній школі України.....	48
<i>Бузурна О. В.</i> Опорна школа в системі освітнього округу.....	50
<i>Бурлака Ю. Р.</i> Виховання на гуманістичних цінностях.....	52
<i>Грабчак А. С.</i> Управління виховною роботою в закладі загальної середньої освіти.....	54
<i>Денисенко Л. О.</i> Учитель Нової української школи.....	55
<i>Дубчак О. Д.</i> Актуальність профільного навчання.....	56
<i>Євтухова О. В.</i> Сутність понять «якість», «освіта», «якість освіти», «управління якістю освіти».....	58
<i>Зарішняк І. М.</i> Кейс-метод як інструмент організації самостійної роботи студентів.....	60
<i>Ільченко Н. Р.</i> Педагогічна свідомість майбутніх викладачів.....	62
<i>Ісько В. В.</i> Використання дистанційних технологій в умовах кредитно-модульної системи організації навчання у закладах вищої освіти.....	63
<i>Кадзаєва Е. Є.</i> Правове виховання майбутніх педагогів у закладах вищої освіти.....	64
<i>Коберська В. А.</i> Статус учителя: безперервний професійний розвиток.....	66
<i>Кожурін Д. О.</i> Моніторинг якості професійної діяльності педагогічних працівників в управлінні закладами вищої освіти I–II рівнів акредитації як педагогічна проблема.....	68
<i>Козинська А. В.</i> Роль сучасного освітнього середовища у розвитку творчої особистості дитини.....	69
<i>Козлов О. Л.</i> Сутність поняття «управління мотивацією професійного розвитку педагогів».....	71
<i>Колесник Л. В.</i> Технологізація управління школою.....	73
<i>Колесникова Г. М.</i> Сучасний освітній простір в Новій українській школі.....	74
<i>Кулик О. О.</i> Роль інформаційно-комунікативних технологій у навчальному процесі в закладах вищої освіти.....	75
<i>Ломако Л. І.</i> Підготовка вчительських кадрів в Україні як історіографічна проблема.....	76
<i>Майданюк Л. П.</i> Методична робота в закладі загальної середньої освіти: від форм організації до пріоритетів.....	78
<i>Маліванчук В. І.</i> Дидактичні умови формування творчої особистості студента засобами сучасних освітніх технологій.....	80
<i>Мартинець Л. А.</i> Концепція педагогічного дослідження управління освітнім середовищем професійного розвитку вчителів у загальноосвітньому навчальному закладі.....	81
<i>Мулярчук О. П., Грицишен Л. А.</i> Стан сформованості якостей ділової людини у старшокласників (констатувальний етап експерименту).....	83
<i>Нестюк В. М.</i> Технологія управління внутрішньою системою забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти.....	84
<i>Нефьодова Ю. О.</i> Дистанційне навчання: взаємодія «викладач – студент».....	86
<i>Педоренко М. В.</i> Формування здоров'язбережувального середовища у закладі загальної середньої освіти.....	87
<i>Педоренко Ю. О.</i> Виховання учнів на цінностях.....	89

<i>Подолець К. В.</i> Закон України «Про освіту» про вчителя Нової української школи	90
<i>Пономарь К. М.</i> Професійне самовдосконалення викладача як проблема.....	92
<i>Руденко О. О.</i> Педагогічна складова у класичному університеті: виклики та пріоритети	94
<i>Самборська Д. С.</i> Педагогічна спадщина Михайла Коцюбинського.....	96
<i>Стрельников В. Ю.</i> Інноваційні технології навчання: доцільність застосування понять	98
<i>Телецька А. О.</i> Поняття про навчальну мотивацію в психолого-педагогічній літературі.....	100
<i>Чубаха І. В.</i> Основні компоненти сучасного освітнього середовища школи.....	102

СЕКЦІЯ «МАТЕМАТИКА»

Підсекція інформаційних систем та технологій

<i>Антонов Ю. С., Казьонна Д. В., Римар П. В.</i> Про деякі проблеми автоматизації діяльності студентської ради	104
<i>Антонов Ю. С., Мулярчук О. П.</i> Особливості розробки підсистем обліку академічної успішності студентів.....	106
<i>Гнатюк М. А., Антонов Ю. С.</i> Розробка мобільної комп'ютерної гри «Морський бій» під платформу Android за допомогою Java.....	107
<i>Островська Г. В., Мічківський С. М.</i> Формування розкладу заліково-екзаменаційної сесії у вищих навчальних закладах	110
<i>Римар П. В., Антонов Ю. С., Зорич С. Д.</i> Розробка мобільного додатку «Шахи» для платформи Android.....	112
<i>Римар П. В., Волошанов О. В.</i> Розробка мобільного додатку для відстеження витрат.....	113
<i>Римар П. В., Наскальний Д. С.</i> Розробка веб-додатку для прослуховування радіостанцій «Радіо Mitya FM».....	114
<i>Черненко К. С., Макаров М. В., Антонов Ю. С.</i> Бібліотеки комп'ютерного зору та проблеми керування транспортними засобами.....	115

Підсекція фізико-математичних наук (прикладна математика)

<i>Акопян А. С., Ветров О. С., Довбня К. М.</i> Ефективність алгоритму побудови випадкового латинського квадрату.....	117
<i>Василенко В. Ю., Ветров О. С., Шевченко В. П.</i> Деякі особливості аналітичних обчислень за допомогою систем комп'ютерної алгебри.....	119
<i>Ветров О. С., Довбня К. М., Ливицька Д. О.</i> Комп'ютерно-математичне моделювання можливостей корекції визначення переможця голосування методом Борда.....	121
<i>Мазурук О. В.</i> Програмна реалізація ефективного алгоритму гри у «Балду»	123

Підсекція інформаційних систем управління

<i>Анісімова О. М., Василенко В. Ю.</i> Особливості використання технологій соціальних мереж в процесі формування іміджу закладу вищої освіти в Україні.....	125
<i>Ковальська Л. А.</i> Класифікування управлінських документних джерел.....	127
<i>Лукаш Г. П.</i> Дискурсивні маркери документного тексту.....	129
<i>Прігунов О. В.</i> Організаційно-технологічні аспекти систем КРІ в закладах вищої освіти.....	131

<i>Яворська Т. М.</i> Професійна підготовка бібліотечних фахівців у контексті розвитку інформаційного суспільства	133
---	-----

СЕКЦІЯ «ХІМІЧНІ НАУКИ»

<i>Дуванова Е. С., Радіо С. В., Розанцев Г. М.</i> Синтез солей з паравольфрамат Б-аніоном ..	135
<i>Іващук О. О., Макарова Л. О., Жильцова С. В., Опейда Й. О.</i> Використання добавок поверхнево-активних речовин для зміни ефективності реакції Фентона	135
<i>Конкіна Я. С., Лесишина Ю. О., Цяпало О. С., Шендрік О. М.</i> Температурний оптимум дії ферментного препарату « <i>Laccase from Trametes versicolor</i> ».....	136
<i>Леонова Н. Г., Єрошина К. В., Вакуленко О. М.</i> Оцінка якості питної води в джерелах децентралізованого водопостачання м. Київ	137
<i>Марійчак О. Ю., Розанцев Г. М., Радіо С. В.</i> Синтез та дослідження лантанід-вмісних поліоксометалатів $\text{Na}_9[\text{Ln}(\text{W}_5\text{O}_{18})_2] \cdot n\text{H}_2\text{O}$ ($\text{Ln} = \text{La}-\text{Yb}$).....	138
<i>Мельниченко В. І., Манько К. І.</i> Асоціація фторакрилатів, фторфумаратів і їх вуглеводневих аналогів	140
<i>Мельнікова А. М., Плюшко О. В., Жильцова С. В., Опейда Й. О.</i> Застосування системи Раффа в окислювальному знебарвленні метилового фіолетового	141
<i>Швед О. М., Бахалова Є. А., Ситник Н. С.</i> Тетрабутиламоній йодид як ефективний каталізатор реакції ацидолізу хлорметилоксирану	143
<i>Шпанько І. В.</i> Каталіз піридинами реакцій фенілоксирана з N-ароїлбензолсульфонамідами.....	144
<i>Ютілова К. С., Швед О. М.</i> Каталітична поведінка четвертинних амонієвих солей у реакції ацетолізу епіхлоргідрину	146

СЕКЦІЯ «ФІЗИКА»

Підсекція комп'ютерних наук та кібербезпеки

<i>Барибін О. І., Бражний В. В.</i> Експлуатація типових вразливостей бездротових мереж на прикладі мікроконтролера ESP32.....	148
<i>Барибін О. І., Соловей О. В.</i> Система аналізу User Stories на базі бібліотеки NLTK	150
<i>Єпик М. О.</i> Особливості розробки інтелектуальної системи діагности захворювань	152
<i>Загоруйко Л. В., Довгалюк В. А.</i> Захист персональної інформації смарт-картами в комп'ютерних системах розпізнавання патологій очного дна.....	154
<i>Ільчук Д. К.</i> Методи розпізнавання дискретного сигналу в адаптивному шумі для двох каналів передачі інформації.....	155
<i>Калінський П. В.</i> Класифікація алгоритмів стиснення зображень	157
<i>Кацюк В. І.</i> Комплексі системи захисту інформації АЗС.....	158
<i>Коротких О. А.</i> Класифікація і алгоритми навчання штучних нейронних мереж	160
<i>Крижановський В. Г., Шевченко А. І.</i> Створення додатку з графічним інтерфейсом «Реалізація алгоритму шифрування RC5»	161
<i>Лукашук Т. О.</i> Автоматизація контролю доступу на основі мережевих програм розпізнавання обличчя людини.....	163
<i>Меркулова К. В., Жабська Є. О.</i> Система біометричної ідентифікації особи.....	164
<i>Nikolyuk P. K., Gorokhova O. G., Zuravel A. M., Pylypchuk V. O., Janchuk V. O.</i> Intellectual regulation of vehicle flows in Megapolis.....	167

<i>Перун О. М.</i> Оцінка якості веб-сайту Донецького національного університету імені Василя Стуса.....	169
<i>Сергієнко С. П., Васянович В. В.</i> Порівняльна характеристика частотності захищеності мереж Wi-Fi та Li-Fi.....	170
<i>Сергієнко С. П., Маціпура В. Є.</i> Комп'ютерне моделювання знімання інформації пасивної радіо закладкою в поле шумових перешкод активного захисту	172
<i>Фурса С. Є., Борисевич Є. С.</i> Методи та інструменти управління проектами на прикладі створення архіву книжок на технології React-redux.....	178

Підсекція фізики та дидактики фізики

<i>Зубов Е. Є., Пономарь К. М.</i> Прозорість бар'єра і нелінійний транспорт в гібридній структурі нормальний метал – надпровідник.....	180
<i>Зюбанов О. Є.</i> Проблеми з вивчення фізики у вищих навчальних закладах	182
<i>Комаров В. Ф.</i> Удосконалення видалення неметалевих включень у проміжному ковші впливом на гідродинаміку та тепломасообмін.....	182
<i>Крижановський В. Г., Рассохіна Ю. В.</i> Автогенератор класу Е з розширеною смугою зміни частоти.....	184
<i>Makarov D. G., Krizhanovski V. G., Rassokhina Yu. V.</i> Experimental investigation of high frequency class-E power amplifier with parallel and series shunt filters.....	185
<i>Русаков В. Ф., Русакова Н. М., Чабаненко В. В.</i> Вимушені коливання ізольованого вихору Абрикосова у жорстких надпровідниках II роду	187
<i>Русаков В. Ф., Русакова Н. М., Чабаненко В. В.</i> Динаміка стрибків магнітного потоку у надпровідних циліндричних NbTi елементах	188
<i>Ткаченко В. С., Полинчук П. Ю.</i> Динаміка намагніченості у коаксіальному феромагнітному нанодроті.....	189
<i>Чернов Д. В., Крижановський В. Г.</i> Високочастотний високовольтний DC/AC перетворювач класу Е.....	190

СЕКЦІЯ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ»

<i>Костинська О. Л.</i> Необхідність застосування інноваційних технологій у ЗВО під час модульного контролю з фізичного виховання	193
<i>Юшина О. В.</i> Вплив вікових особливостей організму на обсяг фізичного навантаження.....	194

СЕКЦІЯ «БІБЛІОТЕЧНА СПРАВА»

<i>Білоус В. С.</i> Бібліотека закладу вищої освіти: виклики сьогодення.....	197
<i>Бондарчук Я. С.</i> Медійна грамотність в освіті та науці: діалог бібліотекаря & користувача	203
<i>Криштафович Л. А.</i> Інформаційне забезпечення науки ЗВО – стратегічна складова діяльності університетської бібліотеки.....	206
<i>Мищан Т. І.</i> Бібліотечно-інформаційні ресурси бібліотеки Донецького національного університету імені Василя Стуса.....	213
<i>Саух О. І.</i> «Перезавантаження»: бібліотека ДонНУ імені Василя Стуса.....	216
<i>Яковищенко С. І.</i> SCOPUS – світ наукових досліджень	218

online-середовищі. Вони дозволяють авторам та іншим суб'єктам авторських прав самим визначати засади подальшого використання їхніх творів, захищають їх від несанкціонованого використання і створюють легальне середовище для вільного обміну контентом. Користувачі отримують можливість використовувати цифровий контент за визначеними умовами авторів та інших суб'єктів авторських прав. Низка українських літераторів, музикантів, науковців, освітян та інших творців контенту активно практикує вільне поширення своїх творів в Інтернеті. Вони прагнуть самі визначати міру захисту своїх творів і умови їх використання.

Блог про бібліотечну справу та інформаційні технології «ПАН БІБЛІОТЕКАР», DOAJ, деякі видання УБА, низка журналів технологічної платформи наукової періодики України «Уран», Державне агенство з питань електронного урядування та інші організації використовують ліцензії Creative Commons. Всі, хто бажають поділитись власними творами, але не знають як це грамотно зробити, можуть скористатися ліцензією Creative Commons.

Аналізуючи представлений матеріал, стає зрозумілим той факт, що стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та масмедіасистем потребує цілеспрямованої та практичної підготовки бібліотекаря.

Сучасний бібліотекар використовує у своїй роботі низку різних медіаресурсів за допомогою яких формується важлива дисципліна навчального процесу, а саме нова інформаційна освіта – медіаосвіта.

Основним завданням сучасних бібліотекарів на шляху розвитку медіаосвіти є формування у користувачів цілого комплексу умінь та мотивацій для безпечної та результативної роботи з інформацією. Завдяки професійній діяльності, бібліотечні фахівці можуть долучитись до пошуку та створення новітніх форм роботи з користувачем у відповідності до вимог часу. Бажаємо, щоб медіаграмотність стала основою цікавих проєктів та ідей, що знайдуть своє успішне втілення у стінах наших книгозбірень.

Література

1. Інструменти для дослідника XXI століття. *Пан бібліотекар : блог про бібліотечну справу та інформаційні технології*. URL : <https://bit.ly/2rmzynV> (дата звернення: 04.05.2018), вільний. Назва з екрана.

2. Каталог наукових веб-ресурсів DiRT. *Пан бібліотекар : блог про бібліотечну справу та інформаційні технології*. URL : <https://bit.ly/2rmvAvo> (дата звернення: 04.05.2018), вільний. Назва з екрана.

3. Медіатекст. Вікіпедія. Вільна енциклопедія : [веб-сайт]. URL : <https://bit.ly/2HOeDW5> (дата звернення: 04.05.2018), вільний. Назва з екрана.

4. Що таке Creative Commons. *Creative Commons Ukraine* : [веб-сайт]. URL : <https://bit.ly/2ii6xsD> (дата звернення: 04.05.2018), вільний. Назва з екрана.

УДК [021+001.8:378.091](045)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКИ ЗВО – СТРАТЕГІЧНА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ

Л. А. Криштафович

Бібліотека вищого навчального закладу сьогодні дедалі частіше асоціюється з поняттями «знання» й «професіоналізм». Тут накопичуються й систематизуються всі можливі види інформації та забезпечується сучасний рівень інформаційної підтримки процесів навчання та науково-дослідної діяльності. Наявність великої кількості інформації породжує необхідність її упорядкування, систематизації і найголовніше – створення

безперешкодного доступу до цієї інформації, що підвищить ефективність як наукової роботи, так і навчання. Традиційні способи доступу до інформації поступово відходять на другий план [4, с. 51].

Місія бібліотеки, як структурного підрозділу університету, полягає в забезпеченні доступності документів, інформації, знань для ефективного розвитку освітньої та наукової діяльності на основі максимально повного задоволення інформаційних потреб науковців, викладачів і студентів.

Свою місію науково-технічна бібліотека ВНТУ виконує, забезпечуючи широкий спектр послуг, впроваджуючи у свою роботу інноваційні технології, нові форми і методи роботи [5]. Вінницький національний технічний університет є сучасним європейським університетом з потужним науковим потенціалом, який дає якісну освіту. І від університетської бібліотеки, від її спроможності на належному інформаційному рівні забезпечити освітній і науково-дослідний процес, в чималій мірі залежать і якість підготовки кадрів, і ефективність дослідницької роботи вишу [6].

Для поглиблення взаємодії бібліотеки ВНТУ з науковим процесом університету в травні 2016 р. оптимізовано структуру бібліотеки – було проведено з'єднання двох відділів – інформаційно-бібліографічного та відділу обслуговування науковою літературою та створено відділ наукової інформації та бібліографії.

Специфіка роботи бібліотеки сьогодні пред'являє високі вимоги до фахівців-практиків, основні з яких: високий рівень розвитку професійних якостей та професійна культура. Професійне самовдосконалення в бібліотеці має бути необхідною умовою підвищення якості фахової діяльності, бо важливість компетентності персоналу в сучасному інформаційному та високотехнологічному суспільстві стає дедалі вагомішою [1, с. 30]. Склалась ціла відпрацьована система, яка із року в рік удосконалюється. Для виконання інформаційної підтримки освітньої та науково-дослідної діяльності університету, а саме: поширення результатів наукових досліджень вчених вишу і забезпечення до них стійкого доступу, створення інтегрованих інформаційних середовищ у відповідності з профілем діяльності університетської науки, популяризації досягнень науки у суспільстві, у жовтні 2017 року на базі відділу наукової інформації та бібліографії створено «Сектор з підтримки наукових досліджень в університеті», до складу якого увійшли кваліфіковані фахівці бібліотеки ВНТУ. Консультації науковцям надаються усно, письмово, а також через ВДС з таких питань:

- відкритий доступ до наукових досліджень;
- міжнародні наукометричні бази даних Web of Science, Scopus, Google Scholar та інші;
- сучасні інструменти ідентифікації дослідників у цифровому науковому середовищі;
- що таке наукометричні інструменти і як вони можуть допомогти у науково-дослідницькій діяльності;
- референс-менеджери для ефективного формування та опрацювання джерельної бази дослідження;
- де опублікуватись, як правильно вибрати видання, як отримати повні тексти з авторитетних міжнародних журналів;
- авторське право;
- Універсальна десяткова класифікація;
- соціальні мережі для науковців;
- академічна доброчесність;
- академічне письмо;
- інші.

Усі ці напрацювання бібліотечних фахівців розміщено на бібліотечному сайті, в інституційному репозитарії, також є гіперпосилання на сторінці НТБ в електронній системі JetIQ.

Науково-технічна бібліотека ВНТУ у лютому 2017 року проводила онлайн-опитування науковців, аспірантів та студентів вишу стосовно необхідності придбання університетом наукометричних баз даних Scopus та Web of Science. Позитивно відповіли 88 відсотків опитуваних. Наказом МОН України № 1286 від 19.09.2017 року «Про надання доступу вищим навчальним закладам і науковим установам, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних» ВНТУ увійшов у перелік переможців, яким надається доступ до Scopus і Web of Science. Це єдиний ЗВО у Вінниці, який отримав доступ до Scopus та Web of Science одночасно.

У рамках наукової співпраці між закладами вищої освіти міста бібліотека університету надає послуги та консультації з питань реєстрації та користування базами даних Scopus і Web of Science науковцям Вінницького національного медичного університету ім. М. Пирогова, Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, а також співробітникам бібліотеки Вінницького національного аграрного університету. Проведено 53 групових та 20 індивідуальних занять з питань користування базами даних Scopus і Web of Science, зареєстровано 234 користувача інших університетів.

За ініціативи бібліотеки відбувся семінар «Можливості платформи Web of Science для якісних наукових досліджень та навчання». Спеціаліст із навчання у сфері інтелектуальної власності та наукових досліджень компанії Thomson Reuters (з січня 2017 року Clarivate Analytics), кандидат біологічних наук Ірина Тихонкова презентувала науковцям і студентам університету практичні питання роботи з інформаційною платформою Web of Science. НТБ ВНТУ здійснювала інформаційну підтримку заходу.

Компанія Clarivate Analytics на регулярній основі проводить навчання науковців, бібліотекарів, студентів та аспірантів установ, що отримали доступ до Web of Science за кошти держбюджету згідно результатів конкурсу МОН України. В електронній читальній залі науково-технічна бібліотека зорганізовує колективні перегляди вебінарів від компанії Clarivate Analytics українською мовою про ресурси платформи Web of Science для наукової діяльності. Запрошуються науковці, аспіранти та співробітники університету.

Бібліотека це єдине місце, де поєднуються інформаційні ресурси як в традиційному, так і в електронному вигляді. Завдяки активному застосуванню новітніх інформаційних технологій сьогодні у бібліотеці сконцентровані всі засоби для пошуку і представлення наукової інформації та надання доступу до неї: електронний каталог (ЕК), електронна бібліотека (ЕБ), повнотекстові БД, доступ до світових джерел інформації та Інституційний репозитарій ВНТУ.

НТБ ВНТУ сьогодні переходить у віртуальний світ, щоб бути доступною для користувача 24 години 7 днів на тиждень, буди завжди онлайн. Для інформаційного забезпечення науково-освітнього процесу бібліотека використовує як кращі світові і вітчизняні ресурси, так і ресурси власної генерації.

До базових ресурсів власної генерації належить електронний каталог. Станом на 25 квітня 2018 року він має понад 225 тис. бібліографічних записів. Наповнення електронного каталогу відбувається у режимі реального часу новими надходженнями до фонду бібліотеки та аналітичним розписом статей з фахових журналів за профілем університету. Пошук в ЕК доступний з сайту бібліотеки. Поступово вдосконалюється робота пошукового WEB-модуля до ЕК НТБ від розробника ППП «УФД/Бібліотека».

Головною складовою єдиного інформаційного середовища університету, до якого користувачі мають цілодобовий доступ, є бібліотечний Web-сайт, на якому представлені інформаційні ресурси бібліотеки. На сайті виставлена вся інформація про бібліотеку, її діяльність та послуги. З сайту НТБ є можливість зайти у свій електронний формуляр, скористатися *Віртуальною довідковою службою «Запитай у бібліотекаря»*, передати замовлення на документ за допомогою послуги *Електронне замовлення* та отримати на свою електронну пошту копію статті, фрагменту чи розділу книги з фондів НТБ за допомогою послуги *Електронна доставка документів*.

Популярний розділ сайту «На допомогу науковцю», де представлено багато корисної для науковця інформації, гіперпосилання на офіційні сайти наукометричних баз даних, сайти вітчизняних та іноземних фахових видань (за профілем університету).

У найбільш відвідуваній рубриці «Авторам публікацій» надаються відомості, необхідні для написання наукових робіт з наведенням наукометричних і реферативних баз даних, архівів, рекомендації щодо оформлення бібліографічних посилань та списку літератури у науковій роботі, поради для пошуку наукового журналу для публікації тощо.

Слід відмітити, що у підрубриці «Де і як повинен індексуватися автор?» наведені світові системи унікальних ідентифікаторів науковців: ResearcherID, ORCID; надаються поради по створенню профілю вченого в БД Scopus, Google Scholar, а також у соціальній мережі вчених ResearchGate. Більшість підрубрик розділу «На допомогу науковцю» з гіперпосиланнями на першоджерело інформації та презентаціями, підготовленими співробітниками відділу наукової інформації та бібліографії.

З метою підвищення інформаційної грамотності науковців бібліографи підготували електронні презентації «Бібліографічний опис: структура та загальні вимоги до складання», а також «Бібліографічне посилання: загальні положення та правила складання (ДСТУ 8302:2015)», які розміщені у рубриці «Авторам публікацій» з гіперпосиланням на інституційний репозитарій. Статистика свідчить про те, що за останніх два місяці найбільше було звернень до консультацій, підготовлених фахівцями бібліотеки, які представлені в репозитарії. Перших дві позиції «Топ-10 завантажень IR VNTU» зайняли презентації «Бібліографічне посилання: загальні положення та правила складання (ДСТУ 8302:2015)» та «Бібліографічний опис: структура та загальні вимоги до складання».

До інформаційних ресурсів власної генерації належать також видання бібліотеки, які представлені на сайті у розділі (*Ресурси/Видання бібліотеки*). Це бібліографічні покажчики літератури, «Бюлетені нових надходжень», а також рекомендаційні покажчики з питань вищої школи, де представлена підбірка матеріалів на допомогу науковій, освітній та виховній роботі. Покажчик вміщує літературу та матеріали з періодичних видань.

До ресурсів, які використовують науковці, належать передплачені бібліотекою електронні видання УкрІНТЕІ. Зареєстровані користувачі можуть скористатися інформацією в онлайн режимі.

Працівники відділу наукової інформації та бібліографії допомагають молодим науковцям в роботі над дипломними, магістерськими роботами, над дисертаціями. Надається допомога у пошуку патентів, ДСТУ, ДБН, періодичних та реферативних журналів, дисертацій [3, с. 26].

Враховуючи потребу користувачів-науковців в отриманні якомога повної і всебічної інформації про бібліотечні фонди, нові надходження взагалі та з питань освіти зокрема, бібліотекою здійснюється бібліографічне інформування абонентів у режимі диференційованого обслуговування користувачів. З метою поліпшення інформаційно-бібліографічного обслуговування користувачів готуємо довідково-бібліографічну інформацію у випереджувальному режимі згідно з запитами визначеної тематики. Бібліотека видає також власні рекомендаційні покажчики літератури по профілю вишу [6].

Бібліографічне інформування здійснюють спеціалісти відділу наукової інформації та бібліографії. ВРІ та ДОК надають можливість швидко, якісно і в найкоротші терміни забезпечити користувачів необхідною інформацією для науково-дослідницької діяльності. Наші абоненти – керівництво університету, професорсько-викладацький склад, аспіранти та наукові школи ВНТУ. Складається картотека абонентів індивідуального і групового бібліографічного інформування. На кожного з них заведено облікову картку із зазначенням даних про особу, його електронну адресу та переліком запитів, які цікавлять фахівця. Система ДОК і ВРІ реалізується за допомогою електронної пошти. Перехід на спілкування в режимі онлайн сприяв ефективному зворотному зв'язку і поліпшив якість добору релевантної інформації.

Бібліотека на регулярній основі проводить «День бібліотеки на факультеті». На зустріч запрошуються викладачі, аспіранти, магістри. У програмі: ознайомлення з фаховою науковою і навчальною літературою, періодичними виданнями, що надходили до бібліотеки, інформвиданнями; огляд журналів; анонс розділів бібліотечного сайту; екскурс по БД, до яких бібліотека має тестовий або довготривалий доступ.

В 2017 р. бібліотекою започатковано проведення «Днів аспіранта в бібліотеці», метою яких є розкриття інформаційних можливостей бібліотеки, знайомство з інноваціями в її діяльності та розроблення нових шляхів подальшого ділового партнерства з науковцями. На захід були запрошені молоді науковці університету, яких ознайомили з бібліотечним сайтом та його електронними ресурсами, анонсували роботу новоствореного Сектора з підтримки наукових досліджень в університеті та надали цілий ряд консультацій на допомогу науковій роботі. Бібліотекарі допомогли аспірантам зареєструватися в наукометричних базах Web of Science та Scopus.

Британська Рада, Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України та Фундація лідерства для вищої освіти Сполученого Королівства на конкурсній основі відібрали 14 університетів для участі в третьому циклі Програми розвитку лідерського потенціалу університетів України. До щасливої чотирнадцятки увійшов Вінницький національний технічний університет [2]. Бібліотека ВНТУ як осередок доступу до інформаційних потоків розповсюджує та популяризує правила та чесноти академічної доброчесності та спонукає дотримуватися їх.

Так, у березні 2018 року в університетській книгозбірні було проведено «Дні дипломника в бібліотеці». Головна тема заходу «Академічна доброчесність у вищій освіті». Мета – формування культури академічної доброчесності в студентському середовищі, надання консультацій по роботі з джерелами, укладання бібліографії тощо. Учасники заходу прослухали лекції-презентації «Академічна доброчесність: мотивація, законодавча база, проекти (на допомогу дипломнику)» та «Академічне письмо: як писати доброчесно», ознайомилися з веб-сайтом бібліотеки, інформаційними ресурсами та послугами, що надає книгозбірня. До заходу було розгорнуто тематичну виставку «Академічна доброчесність та університет».

У 2017 році ВНТУ, з ініціативи науково-технічної бібліотеки, втретє приєднався до участі у Міжнародному Тижні Відкритого Доступу, який традиційно проходить в останній тиждень жовтня. В рамках відзначення цієї події бібліотека провела цілий ряд заходів, а саме:

- лекція-презентація на тему «Відкритий доступ до науки: від історії до сьогодення»;
- консультації на теми: «Міжнародні наукометричні бази даних та індекси цитування (Web of Science, Scopus та ін.)», «Як отримати повні тексти з авторитетних журналів без використання «піратських платформ», «Авторське право в Україні. Ліцензії Creative Commons», «Соціальні мережі для науковців», «Сучасні системи ідентифікації науковця» та ін.;
- тренінги із самоархівування та швидкої публікації праць в репозитарії за допомогою системи підтримки навчального процесу JetIQ;
- створення сторінок відомих авторів-науковців ВНТУ (докторів технічних наук, професорів Кузьміна І. В., Грабка В. В., Романюка О. Н. та Огороднікова В. А.) у Вікіпедії з посиланнями на праці автора у відкритому доступі.

Співробітники бібліотеки долучилися до руху відкритого доступу шляхом реєстрації на сторінці Тижня Відкритого доступу у групі Open Access Ukraine.

У січні 2018 року українська Вікіпедія святкувала 14-річчя від часу створення першої статті. З цієї нагоди Громадською організацією «Вікімедіа Україна"/Wikimedia Ukraine» було проведено Вікімарафон з написання нових статей до української Вікіпедії, в якому взяли участь працівники нашої бібліотеки. В цей час було створено сторінку науково-технічної бібліотеки ВНТУ та відредаговано вже існуючу сторінку Вінницького національного технічного університету.

Традиційно наш університет відзначає професійне свято День науки. До заходу бібліотека організовує яскраві виставки «Освіта і наука – важливі чинники розвитку України», де представлені монографії, навчальні посібники та підручники наших науковців, які невтомно працюють для прогресу української науки.

Важливим ресурсом власної генерації є *Інституційний репозитарій ВНТУ* – електронний архів університету, місією якого є популяризація наукових здобутків університетської спільноти (науковці, студенти, співробітники), підвищення рейтингу університету через зростання рівня цитованості наукових праць шляхом забезпечення вільного довготривалого та надійного доступу до них через Інтернет. Як електронний архів відкритого доступу репозитарій ВНТУ працює з травня 2014 року в повному режимі функціонування. Працює на базі програмного забезпечення з відкритим кодом DSpace 6.0, має тримовний інтерфейс і доступний через офіційні сайти бібліотеки та університету. Репозитарій ВНТУ є універсальним за змістом науковим зібранням. Структура кореневого каталогу архіву складається із фондів спільнот – факультетів та підрозділів університету. Спільноти мають рекомендовані колекції, тематичний склад яких визначається відповідно до наукового та навчального процесів університету. У фондах репозитарію розміщено понад 17400 документів. Активне наповнення і реалізація репозитарію є одним з факторів престижу і рейтингу ВНТУ. Основним принципом наповнення репозитарію є самоархівування авторами власних робіт, або уповноваженими представниками кафедри.

Вигоди від реалізації проекту зі створення Інституційного репозитарію ВНТУ для університету:

- Інституційний репозитарій – єдиний електронний ресурс ВНТУ зареєстрований в 7 міжнародних БД, в яких завантажена стаття індексується протягом 4–7 днів;
- Інституційному репозитарію ВНТУ присвоєно Міжнародний стандартний номер серійного видання ISSN;
- ВНТУ, розвиваючи Інституційний репозитарій, став партнером проекту «Електронна бібліотека України: створення Центрів знань в університетах України» та Консорціуму e-VERUM і, як результат, – доступи до міжнародних наукових БД;
- для вчених університету – велика можливість грантової підтримки, тому що результати наукових досліджень через репозитарій доступні світовій науковій спільноті; а також використання особистого файлу репозитарію як аналога особистого резюме;
- розвиток Інституційного репозитарію – стратегічно важливий в контексті покращення рейтингування ВНТУ в Webometrics;
- створення Інституційного репозитарію сприяє реформуванню системи наукової комунікації університету, підвищення якості університету, його значимості і, тим самим, статусу та суспільного значення;
- і, зрештою, розвиток Інституційного репозитарію є малобюджетним проектом, який не потребує великих фінансових затрат [7].

У ВНТУ впроваджується електронний документообмін на основі електронної системи JetIQ. Бібліотека приєдналась до впровадження пілотного проекту факультету комп'ютерних систем і автоматики – розробки електронної системи підтримки навчального процесу. Створено інформаційну сторінку бібліотеки та персональні кабінети працівників книгозбірні, регулярно публікуються важливі для розвитку науки новини на головній сторінці сайту. Бібліотека приймає активну участь у роботі по удосконаленню модуля JetIQ «Імпорт праць у репозитарій ВНТУ».

Розвиваючи проектну діяльність, бібліотека ВНТУ приєдналася до корпоративного формування національного Інформаційного порталу «Наука України: доступ до знань». Мета проекту: популяризація, підвищення рейтингу та доступності електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів наукових бібліотек України за рахунок використання сучасних бібліотечних та веб-технологій. Участь університетської бібліотеки в національному проекті «Наука України: доступ до знань» забезпечила значний ріст використання і, як наслідок, підвищення рейтингу електронних інформаційних ресурсів

університету (Інституційного репозитарію ВНТУ, наукової періодики ВНТУ, патентів ВНТУ, авторефератів дисертацій тощо).

У 2014 році бібліотекою розпочато проект «Науку творять обрані». Мета проекту – популяризація наукових надбань вчених нашого університету, висвітлення їхньої ролі в розвитку науки краю, держави та світу, їхнє достойне місце в світовій науковій еліті. Проект розпочато циклом заходів до 90-річчя І. В. Кузьміна, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, ректора 1976–1989 рр., доктора технічних наук, професора ВНТУ. Відсвяткувавши свій 90-річний ювілей, професор І. В. Кузьмін і сьогодні продовжує підготовку інженерів та вчених в університеті.

В рамках проекту:

– видаються біобібліографічні покажчики серії «*Вчені нашого університету*», які висвітлюють весь комплекс наукових здобутків вчених, їх життєвий та творчий шлях, а також є джерелом інформації для спеціалістів у відповідних галузях науки та виробництва. Електронні версії покажчиків розміщено на сайті НТБ та в Інституційному репозитарії ВНТУ;

– оформляються віртуальні виставки «*Штрихи до портрета вченого*» до ювілейних дат науковців ВНТУ, де представлені їхні праці, що є у фондах нашої бібліотеки, і мають на меті популяризувати та пропагувати здобутки вчених;

– представлена рубрика *Нові друковані видання вчених ВНТУ «Науковці пропонують»*. Мета рубрики – інформування наукової, педагогічної і студентської спільноти України про нові видання викладачів університету, що публікуються у поточному році і є у фонді бібліотеки.

В рамках проекту в листопаді 2017 року відбувся захід, який привернув увагу не тільки університетської спільноти, а й сторонніх гостей – це вечір-зустріч з Іваном Васильовичем Кузьмінім. На заході відбулося відкриття персональної експозиції І. В. Кузьміна в бібліотеці, на якій представлені книги з власного архіву Івана Васильовича, підручники, монографії, поетичні збірки автора, публікації про нього, фотографії нагород, якими був удостоєний І. В. Кузьмін та його особисті речі. Відбулась презентація нового видання п'яти томника «Науковці України – еліта держави», сторінку про Івана Васильовича до якого підготували співробітники бібліотеки, книги І. В. Кузьміна «Основи наукових досліджень», що вийшла з друку українською мовою. Також бібліотека продемонструвала буктрейлер на біобібліографічний покажчик «Іван Васильович Кузьмін : до 90-річчя від дня народження». Проектна діяльність НТБ відображена на сайті у розділі «Проекти бібліотеки».

Наразі пріоритетним завданням НТБ є формування електронної бібліотеки, заснованої як на власних ресурсах (електронний каталог, щомісячний бюлетень нових надходжень, повнотекстова база даних праць авторів ВНТУ, інституційний репозитарій тощо), так і на доступі до якісної світової інформації (ресурсів віддалених). За ініціативи бібліотеки університет став партнером проекту «Електронна бібліотека України: створення Центрів знань в університетах України», «Інформатіо-Консорціум» та Консорціуму e- VERUM і, як результат, отримав доступи до міжнародних наукових БД (Web of Science, InCites Journal Citation Reports, Scopus, «Іст Вью Інформейшн Сервісез, Інк» та ін.), а в перспективі можливість отримання національної ліцензії на БД, яка надаватиметься університету, як партнеру проекту.

Профіль бібліотеки у Фейсбук став візитівкою університету, де йде жваве обговорення наукової діяльності університету. Завдяки Фейсбук відбувається популяризація нашого університету, значно підвищується рейтинг ВНТУ за рахунок великої кількості зовнішніх посилань з мережі.

Про значущість бібліотеки як інформаційного центру університету свідчить кількість зовнішніх посилань на сайти бібліотеки та інституційного репозитарію як єдиної точки доступу до інформаційних ресурсів ВНТУ.

Науково-технічна бібліотека ВНТУ, будучи основним структурним підрозділом вишу, прагне на належному інформаційному рівні забезпечити освітній, науково-дослідний і виховний процес в університеті.

Література

1. Білик О., Гудімова Н. Роздуми щодо оцінювання якості роботи бібліотеки. *Бібліотечна планета*. 2011. № 4. С. 28–32.
2. ВНТУ в третьому циклі програми British Council. *Часопис «Імпульс»* / Вінницький національний технічний університет. Вінниця: ВНТУ, 2018. 17 січ. URL: http://impuls.vntu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4476%3A-british-council&catid=9%3A2014-02-09-08-50-23&Itemid=1&lang=en. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 25.04.2018.
3. Звіт про роботу Науково-технічної бібліотеки Вінницького національного технічного університету за 2017 р. *Вінницький національний технічний університет; Науково-технічна бібліотека*. Вінниця, 2017. 53 с.
4. Караман Т. І. Веб-сайт бібліотеки КМІ: перспективи розвитку. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Бібліотека вищої школи на новому етапі розвитку соціальних комунікацій», 24.10–25.10.2013. – Дніпропетровськ: ДНУЗТ, 2013. – С. 51–52.
5. Місія бібліотеки. *Науково-технічна бібліотека Вінницького національного технічного університету*. – Вінниця: ВНТУ, 2013–2018. URL: <http://lib.vntu.edu.ua/pages/65.html>. Назва з екрана. Дата перегляду: 25.04.2018.
6. Притуляк Т. Є. Книгозбірня університету – науковцям. *Інституційний репозитарій ВНТУ*: [електронний архів]. Вінниця: ВНТУ, 2014. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789>. Назва з екрана. – Дата перегляду: 25.04.2018.
7. Притуляк Т. Є. Проектна діяльність університетської бібліотеки як фактор її розвитку (з досвіду роботи науково-технічної бібліотеки Вінницького національного технічного університету) [Електронний ресурс] / Т. Є. Притуляк // Матеріали науково-практичної конференції "Місце бібліотек ВНЗ у міжнародному науковому інформаційному просторі", Вінниця, ВНАУ, 29 листопада 2016 р. – Вінниця, 2016. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/handle/123456789/13483>. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 25.04.2018.

УДК 021 : 025.5 (027.7) (045)

БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ БІБЛІОТЕКИ ДОНЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

Т. І. Міщан

Відомий американський письменник та історик Шелбі Фут колись сказав: «Університет – це лише група будинків, зібраних навколо Бібліотеки... Бібліотека – це Університет» [3, с.43].

Маючи свою таку непросту історію бібліотека Донецького національного університету імені Василя Стуса разом із вишем переживає своє відродження в черговий раз.

Наразі бібліотека вищого навчального закладу – його ключовий інформаційний ресурс, галузеве інформаційне середовище. Адже тут триває постійний процес трансформації традиційних функцій та всього комплексу бібліотечних послуг для забезпечення більш якісного задоволення інформаційних запитів користувачів шляхом:

– формування ресурсного фонду бібліотеки відповідно до потреб університетської спільноти;

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ
наукової конференції професорсько-викладацького складу,
наукових працівників і здобувачів наукового ступеня
за підсумками науково-дослідної роботи
за період 2017–2018 рр.
(16–17 травня 2019 р.)

У двох томах

Том 2